

Zgodovina za vse, vse za zgodovino,
 leto II, št. 2, 1995,
 Zgodovinsko društvo Celje, Celje 1995

Pot, na katero je leta 1994 stopilo Zgodovinsko društvo v Celju, je sicer v današnjem vsesplošnem pomanjkanju denarja za tovrstne dejavnosti trnava, vendar je uredniškemu odboru in sodelavcem te zgodovinske revije kljub temu uspelo nadaljevati začrtano pot.

Tako je pred nami že četrti zvezek Zgodovine za vse, ki naj bi preteklost približala širšemu sloju hralcev. Lahko bi rekli, da je moto revije: "Stran s suhoparnim nizanjem golih dejstev - življenje naj piše zgodovino in zgodovina naj piše o življenju."

Tematsko je revija razdeljena na tri sklope:

1. Zgodbe, ki jih piše življenje
2. Brez njih ni športa
3. S knjižne police

V prvem sklopu so prispevki, ki segajo v drugo polovico 19. in prvo 20. stoletja.

Najdalj nazaj seže članek dr. Janeza Cvima Ohesiti za pete in sevreti nad ognjem (str. 9-15), v katerem obravnava odnos Slovencev do habshurške monarhije v letih 1848-1918. Avtor ugotavlja, da sicer večina Slovencev z Avstrijo ni bila zadovoljna, je pa bila avstrijsko orientirana.

Dr. Andrej Studen je v prispevku Bojimo se, da bo tekla kri (str. 1-8) posegel v leto 1899, ko so bili v Celju nacionalni boji med Slovenci in Nemci na višku in je napovedani prihod Čehov v Celje pomenil za Nemce le slovansko izzivanje.

Talijini umetnosti sta posvečena dva prispevka, in sicer: članek Dragana Matiča Gledališča kot taka po svojem postanku nimajo kulturnega pomena (str. 16-26), ki obravnava kulturno politiko na Kranjskem na prelomu stoletja, vpliv politike na kulturo in delovanje cenzure ter članek Aleša Gabriča Ali se prav piše Županova Micka ali predsednikova hči (str. 38-57), v katerem nam avtor predstavi amatersko dejavnost v letih 1945-1955. To je bil čas razcveta amaterskega odra in repertoarja v stilu takratne ideologije. Že v začetku petdesetih let pa je stroka prevladala nad ideologijo.

Aleksander Žižek v prispevku obravnava Sirota jaz v zaporu živim (str. 27-37) zadnje čase dokaj aktualno tematiko pobojev in predstavlja nekoliko drugačen pogled na razmere v pobojskih zaporih in kazenskih taboriščih. Ob pesnih Alojza Tinguška se seznanimo z življenjem v taborišču Teharje in usodami sojetnikov.

V drugem sklopu je priobčen prispevek dr. Igorja Grdine Čemerne žetev Jožeta Toporišiča (str. 58-68), v katerem daje odgovor na "Toporišičeva iz trte izvita izvajanja in na škandalozne razmere v slavistiki v Republiki Sloveniji, kjer se poskuša teptati svoboda izražanja znanstvenih mnenj".

V tretjem sklopu so predstavljena naslednja dela:

- Marko Štuhec: Rdeča postelja, ščurki in solze

vdove Prešeren. Studia humanitatis, Apes 1; Ljubljana 1995, 201 strani (Aleksander Žižek)

- To in ono o meščanstvu v provinci, uredili Tjajana Badovinac in Rolanda Fugger Germadnik, Pokrajinski muzej Celje, Celje 1995, 80 strani (Bojan Cvelfar)

- Peter Burke: Venice and Amsterdam, A Study of Seventeenth-Century Elites, Polity Press, Cambridge 1994, 170 strani (Andrej Pančur)

- Slovenska kronika XX. stoletja 1900-1941, več avtorjev, Nova revija, Ljubljana 1995, 457 strani (Katarina Kobilica)

Ivanka Zajc-Cizelj

Milko Mikola, Sodni procesi na Celjskem 1944 - 1951,
 Publikacija Zgodovinskega arhiva v Celju, Študije 1, Celje 1995, 230 strani

Delo arhivista Milka Mikole, s katerim posega v obdobje oblikovanja "revolucionarnega" sodstva, začena zbirko Študije, ki obeta, da bo Zgodovinski arhiv v Celju presegel izdajanje izključno "servisnih" in uporabniku arhivskega gradiva namenjenih tiskov.

Magister Milko Mikola s pričujočim delom začasno zaključuje svoje intenzivno ukvarjanje s problematiko pobojskih razlastitev in zlorab sodstva v politične namene. Pri omenjeni študiji gre za "ubeseditve" več stotin suhoparnih sodnih spisov, ki so nastali pri naslednjih pravosodnih organih: pred partizanskimi vojaškimi sodišči (med vojno v okviru IV. operativne cone, po vojni pa pred vojaškim sodiščem mesta Celja in pred vojaškim sodiščem Marihorskega vojnega področja, senata v Celju), pred senatom Sodišča narodne časti (SNČ) v Celju ter pred okrajnim in okrajnim sodiščem v Celju.

Knjiga je razdeljena na pet pomenskih sklopov, ki zajemajo delovanje prej naštetih sodnih oblastev, znotraj teh tematskih sklopov pa je avtor snov združil tudi glede na udeležence/obtožence in obsojence v teh procesih, tako da delo ne predstavi le avtopsije sodnega aparata, temveč tudi poglobljeno študijo o odnosu revolucionarne oblasti do nekaterih družbenih skupin (podjetnikov, trgovcev in posestnikov, sodelavcev okupatorja, velikih kmetov, pripadnikov slovenskega domohranstva in delavcev).

Prvo poglavje bralca seznanja z začetki revolucionarnega (partizanskega) sodstva na Celjskem, opiše pa tudi nekaj primerov nesodnih likvidacij, ki so jih nad "nasprotniki" narodnoosvobodilnega gibanja povsem mimo obstoječih predpisov in na svojo pest izvajali različni terenci in posamezne nižje partizanske enote. Avtor je to poglavje posrečeno povezal z že